

Dušana Findeisen

KAKO IZBOLJŠATI ZAVEDANJE STAREJŠIH O TEM, DA SO DRŽAVLJANI EVROPE? Brescia, 1.–8. oktober 2015

Laz, društvo za razvoj podeželja in regionalno stičišče, je v evropsko projektno sodelovanje DOCPIE pritegnil partnerje iz 13 držav, med drugim Univerzo v Bresciji (it. Università degli Studi di Brescia). Na tej univerzi lahko med drugim študirate teorijo in metodologijo izobraževanja odraslih, družbene vede in psihologijo (upravljanje skupin, ponujanje psihološke pomoči v starajoči se družbi, sociologija starajoče se družbe) ter okoljske vede in tehnike. Za tiste med nami, ki so nam še zmeraj znanstvene vede bližje kot študijska področja, se takšen študij na prvi pogled ne zdi dovolj poglobljen, a vtis je, da s svojo interdisciplinarnostjo sledi razvoju družbe in njenim potrebam.

Univerza v Bresciji je konferenci *Kako izboljšati zavedanje starejših v tretjem življenjskem obdobju o tem, da so državljani Evrope* prispevala svoje specializirano znanje. Društvo Laz, ki me je povabilo k sodelovanju, pa poznavanje vprašanj starejših in evropskih politik, ki se nanašajo na položaj starejših v evropskem prostoru.

OD RAZUMEVANJA PROSTORA IN DRUŽBENIH RAZMERIJ K RAZUMEVANJU LJUDI

Beseda italijanskih kolegov je tekla o »do starejših prijaznem mestu«. O tem, da je mesto »zapletena celota, kajti tudi ljudje smo zapleteni«. Morda res, bi dejala, a mestu ne sme biti mar za posameznika in njegove posebnosti, marveč za skupne potrebe in za posebne skupne potrebe, kajti urbani prostor je prostor vseh. Zapleteno postane sodobno mesto predvsem zato, ker se v njem odslikavajo zapletena družbena razmerja, ker se v mestu družbene sile bijejo za nadvlado, ker načrtovanje mestnega prostora ni le načrtovanje, marveč razumevanje kontinuitete mesta, prava običajev in še marsičesa. »Mesto naj bo varno in prijetno za pohajkovanje,« je dejal eden od govornikov, kar Brescia, glavno mesto Lombardije, nedvomno je. Mesto vsekakor narekuje izobraževanje prebivalcev za boljše skupno življenje, urejanje prostora, za njegove številne funkcije. To v Bresciji opravljajo četrtni sveti, kjer meščani (190 tisoč jih je, 168 nacionalnosti, 50 odstotkov prebivalcev je tujega rodu) spoznavajo vrednost mesta in odločajo o njem. Levji delež v tovrstnem

izobraževanju pa je pripadel Urbanemu centru kulturnih gibanj (it. Centro urbano di movimenti culturali).

ZAPRTO SOCIALNO OMREŽJE KOGNITIVNIM SPOSOBNOSTIM BOLJ ŠKODI, KOT KORISTI

Osamitev, osamljenost, nizek socialni status načnejo, ali lahko načnejo, dojemanje lastnega počutja in zdravje. Od občutka pripadnosti so odvisni naši intelektualni dosežki, trdnost imunskega sistema in zdravja ter pripravljenost za sodelovanje. V izobraževanju starejših in drugih marginaliziranih skupin ugotavljamo, da včasih že en sam izključevalen dogodek lahko vpliva na dobro počutje in vodi v to, da je človek manj motiviran in manj vzdržljiv, ko se pojavijo ovire pri izvrševanju nalog.

Govorniki so tako poudarili pomen socialnih omrežij starejših za preprečevanje krnitve njihovih kognitivnih zmožnosti in za njihov razvoj. Pomembno je, da je starejši človek, še posebno, če živi sam, vključen v odprto socialno omrežje ali več socialnih omrežij hkrati, ki se staknejo na posameznem mestu. Zaprto socialno omrežje je prej škodljivo kot spodbudno za kognitivne zmožnosti (starejših). Število stikov, ki jih imajo starejši, močno upade, če trpijo za kroničnimi boleznimi, in sporočilo nekega govornika je bilo, da le starejši, ki razvijejo občutek pripadnosti, tudi sodelujejo v skupnosti, seveda znotraj zmožnosti in na način, ki jim ga dopušča zdravje. Ni pripadnosti brez sodelovanja in brez darovanja izkustvenega znanja!

DRUGAČNA OPREDELITEV ZDRAVJA IN PAMETNO STARANJE

International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF, 2001), klasifikacija torej, ki jo uporabljajo znanstveniki, socialni delavci, rehabilitacijski svetovalci, izobraževalci in drugi, prinaša tudi drugačno opredelitev zdravja. »Zdravje utrjujejo in doživljajo ljudje v vsakdanjem okolju, tam, kjer se učijo, delajo, se igrajo in ljubijo.« Zdravje tako ni nekakšna abstraktna kategorija, zgolj prisotnost ali odsotnost telesnih funkcij, kaže se konkretno pri vsakdanjih dejavnostih in v socialnem okolju. Potrebno je, tudi z izobraževanjem, ustvarjati zdravo mesto, kjer se izboljšujeta fizično in socialno okolje za dobro počutje in blaginjo prebivalcev. V slabem okolju se zdravje sprevrže v bolezen.

Premik naj bo od »zdravljenja« k »skrbni za zdravje in zdravstveni pismenosti«. Nemalokrat starejši ljudje ne vedo, da je zdrav življenjski slog temelj zdravja (hoja, zdrava hrana in drugo). Potrebno je zdravstveno prosvetljevanje. Poseben poudarek je bil na tem, kako Evropska unija sodeluje v ustvarjanju dobrega zdravja evropskih državljanov.

Ljudje naj bi se starali pametno (smart ageing), živeli v pametnih mestih (smart cities), se zanašali na pametno omrežje (smart grid), ki zagotavlja učinkovito uporabo energije, na pametni mestni transport (smart transport), na storitve v njihovi bližini, do katerih je mogoče priti peš. V mestu naj bi razvijali solidarnost ob pomoči nevladnih organizacij, ki

morajo najprej biti solidarne med seboj. V Brescii se kar 67 organizacij ukvarja z vprašanji starejših, vse skrbijo za blaginjo starejših meščanov.

OSEBNA IN KOLEKTIVNA EVROPSKA IDENTITETA TER MISELNA PARADIGMA O STAREJŠIH

Slovenski predstavniki na konferenci smo se bolj navezali na temo, zajeto v njenem naslovu. Sprožili smo razpravo o tem, kdo so starejši, o kom sploh govorimo, o osebni in kolektivni evropski identiteti starejših, o (evropskih) politikah (madridski Mednarodni akcijski načrt za staranje iz leta 2002, Evropska socialna listina, politika dejavnega staranja Evropske komisije, OECD, Svetovne zdravstvene organizacije, še nesprejeta Mednarodna konvencija o pravicah starejših). Govor je bil o tem, da je treba politike »očistiti« pregrad in ageizma, zagotoviti več družbene pravičnosti za starejše na distributivni, kulturni in simbolni ravni.

Glede evropske identitete je raziskava Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje in skupine Old up iz Pariza na vzorcu tisoč vprašanih pokazala, da se starejši evropski državljani zavedajo, da je Evropska unija spremenila njihovo vsakdanje življenje (politične, družbene, kulturne spremembe). Vprašani so zvečine povedali, da bi bilo dobro uvesti enoten izobraževalni sistem, a tudi, da ne vedo, kaj pomeni evropsko državljanstvo, da ne poznajo evropskih institucij, da največ na tem področju pričakujejo od medijev in izobraževalcev.

LITERATURA

International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) (2001). Geneva: World Health Organization.